

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA?

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre ..... 16 h.
Negyedévre ..... 4 ..
Helyben házhoz hordva.
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Vidékre postán szállítva.
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahéttől
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszap-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 286. szám.

Nagyvárad.

Csütörtök 1914 december 10.

FETSER ANTAL — győri püspök.

Ágyudörgés, fegyverek ropogása közben érkezik Nagyváradra egy hír, mely két egyházmegye közvéleményét a csataterék véres eseményeiről is másfelé tereli: az apostoli király ő Felsége Fetser Antalt győri megyéspüspökké nevezte ki; a kinevezés legközelebb a hivatalos lapban is megjelenik.

Országos jelentőségű a győri püspök kinevezése, első sorban azonban természetesen Nagyváradot érinti ahonnan az új püspök távozik és Győrt, ahol Fetser Antal dr. Várady L. Arpád és gróf Széchényi Miklós utódja lett.

Nem jött a hír meglepő újdonság gyanánt, hiszen hónapok óta köztudomású volt Fetser Antal kinevezése, de az esemény egész jelentőségét csak most érezzük át, mikor a régebben közszájon forgó hír befejezett tényé vált.

Erős akarata, határozottsága és éles ítélőképessége a kormányzásra hivatottak közé sorozták Fetser Antalt régóta, — buzgósága, áldott jó szive s nagy erényei az apostol-utódok közé emelték őt, — tudtuk jól, hogy a Gondviselés nem ok nélkül adta neki e kvalitásokat, püspöki, egyházfejdelmi székbe vezérli őt, — de most, hogy bekövetkezett a régóta sejtett megyéspüspöki kinevezés, nem tudunk zavartalanul örülni neki, mert most érezzük igazán, mit birtunk és mit veszítünk benne.

A káptalan, az egyházmegye, Biharvármegye és Nagyvárad városa és ennek a városnak minden nemes célu intézménye és ennek a városnak egész osztatlan társadalma

a legutolsó külvárosi kunyhótól a főutcai palotákig évtizedek óta úgy hozzá volt szokva az ő nemes egyéniségéhez, hogy hamarjában el sem tudja képzelni, hogyan fog kinézni nélküle.

Jelleméért, kivételes nagy tulajdonságaiért és áldásos működéséért nagyrabecsülte, tisztelte őt itt régóta mindenki, még azok is, akiket elvi ellentét választ el tőle, — de amióta tudjuk, hogy ez a munkával annyira elfoglalt főpap minden sebesült-szállító vonat érkezésénél ott van a vasutnál (jöjjön az a vonat éjjel vagy nappal) és kifogyhatatlan szeretettel és áldozatkészséggel viseli sebesült vitézeinknek gondját, azóta olyan szeretet és népszerűség környezi őt, ami még nehezebbé teszi távozását.

Felemeli lelkünket az a tudat, hogy amennyit veszítünk benne mi váradiak, ugyanannyit nyer az a szerencsés egyházmegye, melynek főpásztora lett.

Szent László káptalana az utóbbi

időkben ismételten adott főpásztorokat a hazai püspöki székekbe. Innét került Steiner Fülöp Székesfejervárra, Radnai Farkas Besztercebányára. Ezekhez járul most Fetser Antal, kit a Gondviselés Győrré vezérel, honnét mi váradiak főpásztorunkat kaptuk.

Fetser olyan jól érezte itt magát, hogy nem vágyott el innét. Ha a Gondviselés mégis elvezette őt innét a győri püspöki székbe, célja van vele; áldásainak, kegyelmeinek választott eszközevé tette, hogy ott, a magyar haza nyugati részén erősítse meg a gondjaira bizottakat Krisztus hitében és szeretetében. Gyönyörű nagy tér nyílik lángoló buzgalma előtt s az ő fáradhatatlan szelleme nem fog nyugodni, míg feladatát teljesen be nem tölti.

Hisszük, annyi áldás és siker fogja kíséreni ottani működését, hogy Szent László ősi váradi egyházmegyéjének és káptalanának mindig büszkesége lesz az, hogy soraiból került a püspöki székbe.

Győzelmes ütközet Sárosmegyében.

Koskóc és Nagydobra között megvertük az oroszokat.

Kassa, dec. 9. A Sárosmegyébe betört orosz sereg egy része Zemplénmegyéből lekanyarodott. Ezt a seregrészt Koskóc és Nagydobra között csapataink ma megverték. Az oroszok visszavonuloban vannak. Az operációk folynak: döntés néhány napon belül várható.

Orosz támadás Beregmegye környékén.

Beregszász, december 9. Illetékes helyről szerzett információ alapján közöljük, hogy a Beregvármegye határát védő csapatainkat galíciai területen orosz haderő támadta meg pénteken, folyó hó negyedikén. A támadás az oroszok súlyos veszteségével végződött, amennyiben 180 orosz esett foglyul, köztük a támadást vezető ezredes és több tiszt is. Jelentékeny volt a halottak és sebesültek száma is.

Ujdonságok: Szörme-Muffok, Boák, Kalapok és Sapkák.

Divatos ruhaszövetek, mosó-kelmék, flanell és barchetek. Fehérneműek, vászon és szőnyegek. **Hadi felszerelések;** Dr. Jáger alsóruházat, keztyűk, hósapkák, haskötők, lábszárvédők, bőr-bekecsek, gumi-köpeny, és hálósákok. Posztó és bőrkamáslik. **Gyapjutakarók és pokróczok legnagyobb választék.** Olcsó, szabott árak! **Czillér Imre** Nagyáruházában.

Az orosz seregek krízise.

Köln, dec. 9. A Kölnische Zeitung értesülése szerint az orosz offenzíva alapján meg van rendítve. Ez a helyzet a Hindenburg féle offenzíva rettenetes erejének köszönhető. Elképzelhetetlen, hogy miképpen fogják az orosz milliós hadsereget még hosszabb időn át ellátni, amikor északról és nyugatról az ellenség szorongatja. Csak a legelkeseredettebb és leghatalmasabb erőmegfeszítés vagy általános visszavonulás mentheti meg az oroszokat ebből a helyzetből. Mindkét esetben nagy áldozatukba fog kerülni a menekülés.

Tiszthiány az orosz hadseregben.

Frankfurt, december 9. Kerülőúton jelentik Pétervárról a Frankfurter Zeitungnak: December derekán 11,000 orosz egyetemi hallgató és katonai akadémiai növendék megy a harctérre zászlósi rangban. Az új zászlósok nem tettek tiszti vizsgát, esupán negyedfél hónapig képezték ki őket.

Kétségbeesés Pétervárott.

Berlin, december 9. Kopenhágából jelentik: Pétervárról érkező magánközlések arról adnak hírt, hogy az orosz fővárosban az utóbbi időkben rendkívül kétségbeesett a hangulat. Eddig nagyjában reménykedtek az oroszok, de azok a hírek, amelyek a cenzura minden igyekezete ellenére is a lengyelországi vereségekről kiszivárogtak, nagyon nyomasztó hatást váltottak ki. Pétervárott már tudják, hogy a lengyelországi operációk, amelyekről oly sokat vártak, balul ütöttek ki és a népfelkelés behívása a legpesszimistikusabb találgatásokra adott alkalmat. Rennenkampff tábornok felmentése, — akit bir szerint hadbíróvá élé állítanak, — arra vall, hogy az orosz hadvezetőség nagy hibákat követett el és Pétervárott nagyon kételkednek benne, hogy ezek a hibák még jótételezők lesznek. Az a körülmény, hogy az összes laptudósítónak felsőbb rendeletre el kellett hagyniok a haretet és mindannyian Pétervárra érkeztek, csak növeli a bizonytalanságot. Ugy hirdik, hogy a szerb külön követ, aki Nisből azért igyekezett ide, hogy a kormánytól segítséget kérjen, nem érte el a célját. Pétervárott általános a vélemény, hogy Szerbia már nem soká fejthet ki nagyobb ellenállást.

Rennenkampffot megmérgezték?

Frankfurt, december 9. A Frankfurter Zeitung azt a szenzációs hírt közli, hogy Rennenkampff tábornokot megmérgezték. A lap megjegyzi, hogy ezt a hírt beavatott román forrásból kapta.

Pasics bukása.

Szófia, dec. 9. Nisi jelentés szerint Pasicsot kényszerítették arra, hogy megint a kabinet élére lépjen, mert senkisé akarta a dolgokért a felelősséget vállalni. Az ellenzék vezérei továbbra is erélyesen kikelnek Pasics politikája ellen, amely az országot romlásba döntötte. (Bud. Tud.)

Bulgária nem áll Szerbia mellé.

Szófia, dec. 9. A sajtó egyértelműen megállapítja, hogy az új balkán szövetségről szóló híradásoknak semmi alapjuk nincsen. A Szerbia és Bulgária közötti viszonyban nem állott be változás és a Pasics-kabi-

net ujjaalakítása sem fog ilyen változást maga után vonni. (Bud. Tud.)

A német invázió veszedelme.

Rotterdam, december 9. A Courant jelenté: Megbízható hírek szerint Angliában most 300,000, Skóciában pedig 250,000 ember van összpontosítva minden eshetőségre készen, főleg természetesen avégből, hogy a brit partokat védje a német invázió ellen. Az alkotmány felfüggesztését a brit kormány azzal okolja meg, hogy a németek Calais elfoglalásától függetlenül támadást készítenek elő Nagy-Britannia ellen.

A képviselőház ülése. A képviselőház tegnap délelőtt tizenegy órakor ülést tartott, az ülés napirendjén a tovább teendőkről intézkedések szerepeltek. A képviselőház tudomásul vette a főrendiház üzenetét, hogy a főrendek is elfogadták a háborús törvényjavaslatokat, amelyeket a Ház a múlt héten tárgyalt le. A főrendiház üzenetének átvétele után a királyi kéziratot olvasták föl, amelyben öfelsége a Ház üléseit elnapolja.

Délután egy órakor a főrendiház tartott ülést, amelyen ugyancsak a királyi kéziratot olvasták fel.

A maximális terményárak.

Illetékes kézből kaptuk a következő sorokat:

A Biharmegyében és Nagyváradon megállapított maximális termény- és lisztárak meglehetősen ferde helyzetbe hozzák Bihar megye és Nagyvárad város élelmezését és pedig azért, mert a megállapított árak és a szomszédos vármegyék és városok árai között oly lényeges árkülönbségek vannak, hogy ha az itt megállapított árak épségben maradnának, akkor Bihar megye élelmezése egészen lehetetlenné válnék.

Ugyanis az itt működött ármegállapító bizottságok nem voltak tekintettel az erre vonatkozó kormányrendelet intencióira és tisztán abból, a különben díszéretes elvből indultak ki, hogy az élelmezést minél olcsóbbá tegyék. Azonban az árak megállapításánál szem elől tévesztették azt, hogy mi lesz akkor, ha Bihar megye úgy is igen megapadt terménykészletét az eladó gazdaközönség oda fogja vinni, ahol az értékesítési viszonyok az ottani ármegállapítások folytán, sokkal kedvezőbbek. És így esett az meg, hogy pl. Kolozsvárott a buza ára métermázsánként 42 korona 50 fillérben, az árpának az ára pedig 31 koronában állapított meg és természetesen, hogy az árukészlettel bíró gazda a terményét nem Nagyváradon, hanem inkább Kolozsvárott igyekszik értékesíteni, anél is inkább, mivel itt Nagyváradon a buzáért csak 40 koronát, az árpáért csak 24 koronát kap métermázsánként.

De a többi szomszédos városok is lényegesen magasabb árt állapítottak meg; így pl. Debrecenben az árpa métermázsája 29 korona. És míg az érmihályfalvai járásban a buza ára 35 koronában lett megállapítva, addig Debrecenben 40 korona métermázsánként, holott a fuvar alig tesz ki métermázsánként 60 fillérenél többet.

S ezen ármegállapításoknál az bir különös jelentőséggel, hogy a terményárakhoz képest kell, egy bizonyos százalék szerint, a lisztárakat is megállapítani, amelynél fogva azon szomorú komikus helyzet állhat elő, hogy míg az érmihályfalvai járásból a buzáért és a 16 koronában megállapított árpát Debrecenbe viszik eladni, az érmihályfalvai járás közönsége liszt nélkül maradhat, mivel az ottan megállapított terményárakért nem

lesz kapható termény, lisztet pedig pl. Debrecenből, vagy bárhonnán eladásra a kereskedő nem hozhat, azért, mert 6-8 koronával drágább lisztet nem adhat el egy kereskedő sem a járásban megállapított árnál, mivel ez egy igen kétes kereskedői vállalkozás volna.

A Biharmegyében és Nagyváradon így megállapított árak arra indítják a nagyváradai Kereskedelmi és Iparkamarát, hogy ezen ármegállapító bizottságok határozatait felebbezze meg és egyúttal azt is közölhetjük, — illetékes helyen nyert értesüléseink folytán, — hogy ezen visszás helyzet a kormány előtt már fel lett tárva és megnyugtató lett adva arra nézve, hogy az ármegállapító bizottság árai meg lesznek változtatva és a szomszédos megyék áraival összehangzásba fognak hozni.

Ezért előre is figyelmeztetjük a gazdaközönséget, hogy ne üljön fel azoknak, akik arra akarják rábírní, hogy terményeiket Bihar megyéből kivive magasabb árjegyzésű piacokon helyezték el, mivel eddigi piacaikon áruik elhelyezése a megfelelő áron biztosítva lesz a legrövidebb idő alatt.

Karácsonyi ajándékok a harcoló katonáknak.

Hogyan kell a táborba küldeni a csomagokat.

Alig van olyan család, amelynek legalább egy hozzátartozója ne lenne a harc-téren. A szent karácsony alkalmából mindenki kedveskedni óhajt valamivel testvérének, fiának, férjének, hogy az ünnepen fedjessse legalább egy pillanatra a fáradalmakat.

A hadvezetőség teljesen méltányolja a közönség ezen óhaját s vitéz katonáinknak is megakarja szerezni azt az örömet, hogy itthon maradt szeretteinek küldeményét megkaphassák s ez irányban megtette az intézkedéseket.

Nagyváradról az utóbbi időben nem lehetett csomagokat küldeni a fenyegető kolera miatt, azonban már egy hét óta ez a tilalom fel lett oldva.

A közönség teljes tájékoztatása céljából a polgármester helyettes a következő felvilágosító értesítést bocsátotta ki:

A közeledő karácsonyi ünnepek a lakosság széles körében váltották ki azt az óhaj-tást, hogy hadbavonult hozzátartozói iránt a szokásos karácsonyi ajándékokkal leróhassa szeretetének adóját.

A tábori postaesomagforgalom kifogástalan működése szinte legyőzhetetlen akadályokkal jár ugyan, a hadvezetőség mindamelllett — engedve a közkívánatnak — a harcoló katonák érdekében elhatározta, hogy a tábori postacsomag forgalmát 1914. évi december hó 15-ig bezárólag valamennyi csapatra kiterjedőleg a következő feltételek mellett ismét megnyitja.

Súly és terjedelem.

1. A tábori postacsomag 5 kgr.-nál súlyosabb és bármely kiterjedésben 60 cm.-nél nagyobb nem lehet.

Tartalom.

2. A tábori postacsomagokban felszerelési és ruházati cikkeken kívül könnyen nem romló élelmiszert is lehet küldeni, mint füstölt húst, száraz kolbászt, szalámit, kemény sajtot, kétszersültet, kakast, csokoládét, teát, konzerveket bádogszelencében. Ezenkívül szivar, szivarka és dohány küldése is meg van engedve.

Csomagolás.

3. A csomagolásnak a nagy távolságra és az esetleg kedvezőtlen időjárásra való tekintettel különösen tartósnak kell lennie.

Burkolatnak tehát viasszos vászon, vízhatlan szövetet, vagy erős faládát kell használni.

A szövetburkolatot össze kell varrni, a ládát jól be kell szögezni.

Postai papirdobozt vagy papirburkolatot, továbbá törékeny faládát nem szabad használni.

Cím:

4. A cím pontos és helyes legyen és magára a burkolatra legyen ráírva vagy odavarrva. Papírt címlapul nem kell használni. A cím nem pontos, helytelen vagy elpusztuló cím az oka leggyakrabban annak, hogy a csomag vesztőbe megyen.

A csomag felső bal oldalán a feladó nevét és lakhelyét kell megjelölni, a felső jobb oldalra pedig ezt kell írni: — tábori posta.

A címzésben a következő adatokat kell feltüntetni: a címzett családi és utónevét, rendfokozatát, csapatát, az alosztály megjelölését, a rendeltetési hely helyett pedig a pontos számú tábori postahivatalt.

A pontos cím másolatát magába a csomagba is kell helyezni a végből, hogy a csomag a címzés elkallódása esetében is kézbesíthető legyen.

A feladó kockázata.

5. Tábori postacsomagokat a feladó csak saját kockázatára küldhet, mert a posta, a háboru színhelyén uralkodó viszonyoknál fogva és a vismajor elháríthatatlan eseteire való tekintettel a küldeménynek sem pontos, sem helyes kézbesítéséért nem vállalhat szavatosságot.

Külön tábori kézbesítő közeg hiányában lehet helye a küldemény különleges kezelésének sem, amint ilyen utánvételi összeg beszedése, expressz-kézbesítés, a címzett saját kezeihez való kézbesítés, térti elismervény kiállítása stb. Nincs megengedve az érték megjelölése sem.

Mellőzni kell továbbá nagyértékű tárgyaknak, vagy pénznek a küldését is, mert ezeknek a hadbavonultak nem vehetik hasznát, elkallódásuk pedig a feladót érzékenyen megkárosíthatja. Elkallódott vagy vesztőbe ment tárgyakért kártérítés nem jár.

Postai szállítólevél.

6. A postai szállítólevelet szabályszerűen kell kiállítani s az értékrovatba e szavakat kell beírni: saját kockázatra. A szállítólevél szelvényén csupán a feladó nevét és lakhelyét kell megjelölni. A szelvényre írásbeli közleményeket nem lehet rávezetni, mert a szállítólevél nem kerül a címzett kezébe. A csomagban azonban levelet lehet küldeni, amelyen a címzett pontos címét is fel kell tüntetni.

Dijmentesítés

7. A tábori postacsomagok díjkötelesek. Minden csomagért 60 fillér egyesíten megállapított postabér fizetendő, ami megfelelő értékjegyeknek a szállítólevélre való felragasztásával történik.

A kézbesíthetetlen csomagok a legénység javára esnek.

8. Azokat a tábori postacsomagokat, a melyeket valamilyen oknál fogva a táborban nem lehet kézbesíteni, jelesül a helytelenül címzett vagy olyan csomagokat, amelyeknek címzése elpusztult és amelyekben nincs meg a címzés másolata: továbbá az eltűnt, elesett avagy sebesülten vagy betegen elszállított címzettnek szóló csomagokat nem küldik vissza, hanem az ilyen csomagok tartalmát az osztályprancsnokság az erre reászoruló legénységi állományu egyének között osztja ki. A feladó kártérítési igényt nem támaszthat.

Komlóssy József,
polgármester h.

Akasztások Boszniában.

Összeesküvő montenegróiak.

Nagyvárad honvédezedes életveszélyben.

Egy jó módú, nagyvárad uriember tíz nappal ezelőtt leutazott Boszniába. Tíz nap alatt bejárta Szerajevót, Mosztárt, Trebinjét és Raguzát. Sokat látott, tapasztalt és az ő elbeszélése alapján a következő rendkívül érdekes részleteket hozhatjuk nyilvánosságra a boszniai állapotokról.

Junius 28-ika óta egész Bosznia Hercegovina és Dalmácia hadiállapotban van. Rengeteg katonaságot tartottak vissza a gyászos végű nagy gyakorlatról, hogy minden monarchia ellenes kellemetlenkedésnek elejét vegyék. Boszniában ugyanis sok a szerb és szerb érzelmű lakosság, akik alacsony műveltségüknél fogva fanatikusan, vakon követik a gyáva, alattomban dolgozó agitátorok parancsait. Nem kimélnék semmit, legkevésbé a mások életét. Egyetlen szó elég volt abban az időben, hogy a bujtogató utasítására eltegyenek láb alól valakit.

Különösen sok mohamedánt gyilkoltak meg a szerbek, mert tudták, hogy a mohamedánok hű alattvalói a monarchiának. Azonban nem sokáig tartott az ő rémuralmuk.

Potiorek tábornok vasmarokkal ragadta meg a rend gyeplőjét és irgalmatlan szigorral büntetett minden lázadót. Főbelövés és akasztás napirenden volt. A titkos rendőrök, az önkéntes feladók százai szakadatlanul dolgoztak, míg egészen meg nem tisztultak a fertőzött városok és falvak. Lassan, de halálos biztonsággal fogyott a Nagy Szerbia ábránd lovagjainak száma, míg végre csak azok maradtak meg, akik elbujdostak a feketehegyek közé, vagy visszaszaladtak halálraítelt hazájukba, Szerbiába.

Azonban csak a szerb alattvalók voltak gyanusak. A ernagorcokat, a montenegróiakat nem bántották a hatóságok, mert szépen, csendesen viselkedtek. Hogy miért voltak csendesek, augusztus végén derült ki.

Augusztusban indultak el a nagyvárad népfölkelők, velük együtt L. G. ezredes, akit a háboru első napjaiban saját kérelmére reaktiváltak. Egy zászlóaljta Boszniába vezényelték L. ezredessel együtt.

Szerajevó volt az első állomásuk, ahol több napig táboroztak. Megérkezésük után egy nappal három fezes török jelentkezett L. ezredes lakásán. A három becsületes muzulmán minden pöz nélkül elmondta, hogy egy nagy „csujecs”, (montenegrói) banda éjszaka meg fogja támadni az ezredes és a tisztikar szállását, még pedig azért, hogy valamennyiüket megöljék.

Hogy megerősítsék azt, amit mondtak, egy névjegyzéket adtak át az ezredesnek. A jegyzéken 57 különféle állásu montenegrói neve állott. Az ezredes megjutalmazta a törököket és kiadta a rendeletet, hogy a tisztikar az éjszakát egy szállodában ébren töltsék.

Arra is számítottak, hogy megfigyelik őket, úgy csinálták a tehát dolgot, hogy bementek az eredeti szállásukra, de a kerítésen vágott nyíláson át azonnal el is hagyták a házat.

Éjjfél körül egy kisebb csapat népfölkelő lopózott a ház köré és az mintegy 60—70 lépés átmérőjű körben körülfojták. A sötétben, a földre lapulva várták az összeesküvő „csujecsok”-at.

Egy félóra múlva jöttek. Még hallani lehetett, amint az őrjárat talákoznak és megmondják a jelszót. Tehát benfentes emberek voltak.

Kettesével, hármával jöttek, sétáltak a ház körül, míg végre összegyűlt az egész társaság.

A népfölkelők mint szenvedélyes vadászok lapultak a sötétben, a lélekzetüket is visszafojtva, nehogy elszalassák a zsákmányt. A kis csapatot maga L. ezredes vezette.

Mikor már körülbelül huszan voltak, a magyar gyűrű hirtelen felemelkedett és futó lépésben, előretartott puskával szaladtak az összeesküvők felé.

Mindössze két lövés dördült el. Az egyik egy montenegróit terített le, a másik egy honvédünket sebesítette meg.

Másnap 56 embert akasztottak fel Szerajevó legnépesebb terén.

Az akasztást egy cigány pecér végezte, minden ceremónia nélkül. Még fehér keztyű sem volt a kezén, csak úgy meztláb, hajadon fővel hajtotta végre a kivégzéseket. Az ötvenhat emberrel másfélóra alatt végzett.

*

Ugyan ez az eset történt Trebinjében, azzal a különbséggel, hogy itt állandósították az akasztófát. Hat darab bitófa áll a kis piac-téren, a rádió-telegramm állomás mellett.

Trebinjében nem mulik el nap, hogy egy-két csujest fel ne kötnének. Ezek azonban már nem összeesküvők, attól elment a kedvük, hanem elfogott ernagorcok, akik fogságból szökni akarnak.

A trebinjei akasztásokat már meg sem nézik a polgárok. Megunták. A hullákat azonban kellő tisztelettel temetik el, sőt egy-egy bátor viselkedésű csujesnek még díszlővést is adnak. Ez azonban nagyon ritka, mert mikor meglátják az akasztófát, sirva fakadnak, reszketnek, a ernagorcok. Alig akad egy-kettő, aki bátran szembe nézne a halállal.

Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és Hó cipők
legjobb minőségben
Reichard Dezső
cégnél
Rákóczy-uton kaphatók.

Sebesült katonáink karácsonya.

Mindinkább imponáló keretekben bontakozik ki sebesült katonáink karácsonyának képe. Nagyvárad közönsége megértette a gyönyörű gondolatot s most versenyt igyekezik kimutatni szíve lelkesedését, együttérzését áldozatkészségét — tettekkel. Tettekkel, aminőkre kinek-kinek ereje képes. A Jobbkéz a sebesült katonák nevében egyenlőn hálás köszönettel veszi a legkisebb és legfényesebb ajándékot is, mert mindent lelkének egész érzésével köszön meg. Ez az érzés pedig végtelen, a végtelenségben pedig nincs fokozat.

És ha van karácsonyi vásár, mely kedves kötelesség: ha van karácsonyi ajándék, mely egyszerűsége, találékonyságának hiánya, olesósága s naivsága dacára is megkapó, szívesen vett, boldogságot árasztó; ha van karácsonyi este, mely poétikus áhitattal tölt el és isteni: akkor ez a vásár, ez az ajándék, ez az este, a katonáink karácsony estéje.

Ismét következő ígéretek és küldeményeket kaptuk: Polyák Károly püspöki bérlő Biharból, a Szent József-intézetben elhelyezett sebesültek számára 100 személyre malacot és szárnyast küld be 24-ikén vacsorára.

A helybeli sebesültek Karácsonyára újabb adományt küldtek Lichtmann Mór 30, Szeszich Elekné 10, Horváth Lajosné 2, Lukács Antal 1, Stróder Imréné 10, Rácz Bandiné 10, Csicsai Alajos mezőbikácsi plébános és hívei 44, dr. Kálmán Izidorné 10, Klitus János 6, Fabricius Dezsóné 20, Katonáné T. Róza 10, Tóth Mariska 5, Pap Jenő állami igazgató tanító gyűjtése Cécke, Kóalja, Izsópallaga községben 22'68, (árán dohányt vegyünk) Németh Sándorné 5, Tabéry Arminné 10, Korbély Józsefné 10, Kiss Andrásné 5, dr. Frankóné 5, Grószné 5, Pozsonvi László 3, ifj. Kenéz Sándorné 5, Darvassy Lajosné 10, Szentlélek Mészáros László 10, Tonzos Jakabné 6, Horti Józsefné 5, özv. Bárdos Ödönne 10, Imrik Cornélia 12, özv. Kleszner Vilmosné 5, Vay Zoltánné 8, özv. Velyáczky Gyuláné 4, Lederer Manó 15, Pisztony Mórné 8, Csigai Lajosné 5, Gerdevics Jakab 6, Tabéri Armin 10, Schranek János 10, Hungária cipőgyár r.-t. tisztviselői kara 20, Havas Mórné 10, a Nagyvárad utján Lakatos Antalné gyűjtése Nagyarsányban: Lakatos Erzsike 1, Lakatos Piroska 1, Márton Erzsike 1, Mertin Irénke 1, Zsugyó Mariska 1, N. N. 10 fill., Jenei Juliska 40 f., Nék József 30 f., Czene Lászlóné 10 f., Zsugyó János 10 f., Márkus Ivánti 20 f., Szilágyi Péter 20 f., Forrás József 2, Forrás Jolán 1, Máté József 10 f., Tarczali Gergely 10 f., Nagy Lajos 10 f., özv. B. Máté Mihályné 50 f., Balogh Ferenc 20 f., Isász József 8 f., Máthé Lajos 20 f., Szilágyi József 20 f., Gergely Emma 20 f., Basi Mihály 20 f., Szilágyi Lajos 1, Szilágyi Imre 40 f., Szántó Erzsébet 1, Erdős Sándor 1, Máté Mihály 20 f., Kiss Józsefné 20 fill., Für Lajosné 10 fill., Siller Jakab 30 fill., Máthé Dávid 60 fill., Odos János 10 fill., Kiss Imre 40 fill., Szilágyi Lajos 30 fill., ifj. Oláh Gergely 30 fill., Máté Mihály 30 fill., Bitó József 20 fill., Oláh Lajos 20 fill., Bittó Imre 1 kor., Máté Lajos 10 fill., Bittó Gergely 1 kor., Szabó József 40 fill., N. N. 20 fill., Aradi Lajos 20 fill., Váradi Imre 60 fill., Nyiri Imre 30 fill., Kis Lajosné 30 fill., Tóth Józsefné 1 kor., Aradi Bálint 30 fill., Sujtó Jánosné 60 fill., Radovics György 22 fill., id. Bálint József 30 fill., Pék András 10 fill., Güntler Sándor 20 fill., Birtalan Józsefné 20 fill., Fekete Mihályné 20 fill., ifj. Oláh József 1 kor., Kálai

Mari 10 fill., Szegedi Andrásné 28 fill., Bitó Gergely 1 kor., Borsos Gergely 1 kor., Nagy Gergely 1 kor., Lőrincz Mihály 20 fill., Tógyer Mihály 40 fillér, Tarsoly Imre 50 fillér, Balogh Bálint 40 fillér, Bereczki Lajos 40 fillér, ifj. Szabó Gergelyné 30 fill., Oláh János 40 fill., Győri Sándor 54 fill., Cseke Zsigmond 20 fill., Berger Ignáé 1 kor., Balogh Mihály 1 kor., Török József 50 fill., Tarczali József 20 fill., Faragó János 20 fill., Kés Mihály 20 fill., Bartha Lajos 1 kor., Matelik 20 fill., Lőrincz Lajos 20 fill., Tur Róza 20 fill., Nagy Lajos 40 fill., Csomor Béláné 50 fill., N. N. 50 fill., Lakatos Antal 10 kor., összesen 49 kor., 12 fill. Középegy Kálmánné 10 kor., özv. Klitusz Pálné 10 kor., Tolna János 10 korona, összesen: 140 korona 12 fillér. Váradelencén az Izraelita kórházban s a Velencei kórházban Harmathy Károlyné gyűjtése: Gábrili Lajos 20, Gábrili Erzsébet 20, Halász Gyula 20, Ember Emánuelné 12, özv. Serényi Gusztávné 10, dr. Istvánffy Istvánné 10, Farkas Józsefné 10, özv. Istvánffy Józsefné 8, Hegedüs Rezsóné 5, Buzáth nővérek 5, Pap Juliska 2, Kákes Erzsébet 2 koronát. Vértesy Andorné gyűjtése: Vértesy Andorné 4, Kovács Ferencné 5, özv. Szirbus Gáborné 4, Bondár Ferencné 4, Bökényiné 4, dr. Kállay Györgyné 3, id. Molnár Istvánné 3, dr. Romvári Tiborné 3, Fluk Dezsóné 2, Akhadesz Istvánné 2 korona. Ugyanezen hölgyek zsebkendőket és élelmiszereket is irtak alá.

Cigaretát, diót, almát, apró tárgyakat, zsebkendőket küldtek: Fabricius Dezsóné, Pap Jenő áll. ig. tanító gyűjtése Cécke, Kóalja, Izsópallaga községben, Miskolezy Ferencné, Kereti Zsuzsika szobaleány, Porcsalin Piroska, Reichard Dezsóné, Keller Józsefné, Schvoy Vilmosné, Butyka Lajosné, Mayr Sándorné, Moskovits Miksáné, Materny Imréné, Lukács Gézáné, Tichy Gyuláné, Szirmay Lajosné, Linberger Györgyné, özv. Klimr Miklósné, Kondor Mihályné, Slodruker Mihályné, özv. Holvédné, Koppel Györgyné, Szilágyi Gézáné, Tóth Gyuláné, dr. Nyiry Béláné, Loss Jenőné, Németh Sándorné, Grósz Anna, Somló Károlyné, Leskó Sándorné, Tabéry Arminné, Korbély Józsefné, Bauman Jónásné, Török Arthurné, Poldesz Richárdné, Kiss Andrásné, dr. Kiss Döméné, özv. Krausz Samuné, Darvas István, dr. Frankóné, ifj. Kenéz Lászlóné, Szentlélek Mészáros László, Fiumei kávébehozatal Petrovits Mihály, Kokas Istvánné, dr. Lázár Aurélné, Imrik Lujza, N. N., Amigó Mariska, Deutsch K. Iné, Bardonné, Steinerné, Vay Zoltánné, Mélveh Lajosné, Váradi Ignácné, Rendes Vilmosné, Vueskies Julia, Kovács Béláné, Krámer, Tiringner Ferencné (dió és a Frölich által készített „Komitási“, melyet a sebesülteknek kiosztottuk), Kun Gyuláné polgári iskola tanítóné, Orth. izr. polgári leányiskola növendékei 12 kiló tépést, 147 drb erszényt készítettek és kivartak 528 zsebkendőket.

x **Köhögés, hurut, rekedtség** ellen használjon hurut szeltekét Ára: 60 fillér. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

**A legszebb
kézimunkák**

Tátray cégnél

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

..HIREK..

Meghalt egy kispap.

Az örökéletet megígérték nekünk: vajjon megadják-e?...

A kaszás végig suhint a fűszálak és virágok tengere fölött, millió és millió sarja a boglárka (a rét aranyos kis szemeskéje) pipacs (a mezők biborba öltözött királynéja) fogadja kezéből a hideg halált — pláne ma. A csöndesség, az álom millió és millió szempárra hoz egy éjszaka jóleső homályt, (mert nem tudunk semmit) színes boldogságot (óh, álomvilág, óh, álomlovagok!) és ez éjszakák közül hány nem éri végét a kusza földi életben — pláne ma. A nagy hideg befagyasztja, megmereveszti számmal kimondhatatlan idegek meleg véréit, a vér rohanó áráját, párolgó tengerét, hisz oly fagyos az élet s fagyosak — a hómezők a galiciai rónákon.

A levágott sarjuból egy fehér mécsvirágra vajjon emlékszik e, aki a mezőn járt, jut-e eszedbe az után mélyen a lelkedbe nézett szempár elaludt tekintete s egy esőpp vér, egy picurka szívből kiserkent egyetlen esőpp vér bibora vajjon elég erős szín-e a végtelen fehérség vagy szürkességben? Pláne ha az a virág, az a szem, az a kihűlt szív még csak nem is stilszerű volt, ha egy picurkát sem kapcsolódott bele, élt együtt a nagy réttel, az áldozó táborral, az omló vérözönnel.

Mégis: a kert egyetlen szál virágát ha letépte, a kis szoba egyetlen biztató, meleg, bátor tekintetét ha kioltotta, az egyetlen szív egyetlen esőpp véréit ha kihütötte az a nagy Kéz, kimondaná, hogy a csöppességben végtelenséget, névtelenségben kincset, a mindenben mindent veszített, aki úgy érzi, hogy szíve fája veszteség után?

Mondják, ostobául kegyetlen az élet. Lehet, igazuk van, de az pedig bizonyos, hogy bölesen irgalmas. Kinek-kinek a szeméhez méri az önmagáról adandó képét: néha Serostris Szfinkszével, néha Kepler tudásával, néha Schoppenhauer sötétségével, néha az evangélium derűjével, néha egy porszemmel vergődő bogárkával, vagy harcban álló millió seregekkel, néha a rutsággal, néha Rafael művészetével van színezve orcája, orcája az öröklét ígéréte. S ha meglegyen a rejtély fátyola, mélyebb lesz a bánat szomorúsága, tisztább a hit derűje, nagyobb a meggyőzés ereje: a kép, az ígélet nyomán megszólal a bizonyosság is, hogy megadják azt nekünk.

Bartha Sándor negyedéves teológus, hosszas és az Ur akaratába vetett megnyugvással viselt nehéz szenvedések után kedd délután meghalt. Kongreganista volt s egész betegsége alatt csak egyért imádkozott: hogy felavatása napján hallhasson meg. Renovóját még december 8-ra beküldötte, s — valóban meglepő — december 8-án délután meg is halt. Szelid, kedves, tehetséges fiú volt, aki kimondhatatlan lelki vágyódással és hittel készült az Ur szolgálatára. Odafönn bizonyára része lesz benne. Temetése ma délelőtt 11 órakor lesz a Muzeum épületében.

(oó.)

* Schwarzenberg János herceg Nagyváradon. Az egyik legelőkelőbb osztrák főrangú család egy tagja: herceg Schwarzenberg János töltött tegnap néhány órát városunkban. A herceg a maga költségén egy külön kórházi vonatot rendezett be, melyen a sebesült és beteg katonákat szállítatja, sőt maga a herceg megy a vonaton mint kórházi parancsnok. Tegnap dél tájban érkezett ide kórházi vonatjával, a betegeket itt kiszállították és a váradi kórházakba helyezték el. A herceg ebédre a püspöki palotába ment, hol gróf Saechényi Miklós v. b. t. tanácsos, megyéspüspök vendége volt; a délutáni órákban vonatjával északra ment. A kórházi vonat rendkívüli kényelemmel van berendezve, a betegeket két orvos, négy betegápoló apáca és egy katolikus lelkész kíséri. A vonaton oltár is van, melyen szent misét szolgáltat a lelkész. Igen megható látvány, amikor a súlyos betegek utközben is a szent áldozáshoz járulnak.

* Honvéd segédlelkészek kinevezése. A honvédelmi miniszter Fontos János gyulai róm. kath. segédlelkészt, Malita Miklós mezőszabolcsi g. kel. plebánost, Kovács Gyula sárrétudvari és Balajthy Jenő biharpüspöki segédlelkészeket honvéd segédlelkészekké nevezte ki.

* A Katolikus Kör vetítő estéje. A Katolikus Kör keddi vetítő estéjén dr. Karácsonyi János kanonok, a magyar tudományos akadémia rendes tagja, nagy közönség előtt tartotta meg nagyérdekű előadását Galiciáról, mely a régi magyar Gácsország névből lett és Halicsról. Nagy történelmi perspektívával fejtegette ennek a területnek történetét, amikor az Árpád-házi királyok alatt állandó összeköttetésben állottunk ezzel az országrésszel, melyet akkor még Vörös Oroszországnak neveztek. A történelmi múlt ismertetése után az egyes nevezetesebb városok ismertetésére került a sor, melyeket az illusztris előadó szebbnél-szebb képekben mutatott be. Majd tábori jelenetek következtek katonáink galiciai táborozásáról.

* Áthelyezések a törvényszéktől. A m. kir. igazságügyminiszter 1915. jan. 1-től kezdődő hatálylyal a nagyváradi kir. törvényszéktől Moldoványi Iván, Szilágyi Dezső, Szabó Géza és Löwenstein Mór telekkönyvvezetőket, Benes Albert irodafőtisztet, Marián Emil, Király Lajos, Tátray Lajos, Száva Antal és Vass István irodatisztekot, valamint Czizek Albert irnokot a nagyváradi városi kir. járásbíróshoz helyezte át.

* 39-ik gyalogezred hőstette. A debreceni 39-ik gyalogezred, amelyben a Bihar megye északi járásából besorozott ifjak is szolgálnak, dicsőséget szereztek a derék magyar ezrednek. Hivatalos értesítések szerint szétrobbantották a 16-ik orosz lövészezredet a roskézi csatában. A fényes haditény alkalmából meleg hangu táviratban üdvözölte a derék sereget Károly főherceg, József főherceg, báró Conrád tábornok, az ezred tulajdonosa, Borovits és Colerm tábornokok. Az ezred legénysége közül 9 első, 25 má-

sodosztályú esztét. vitézségi érmet kapott, amelyeket a harctéren osztottak ki.

* Egyesített községek. A belügyminiszter a Biharvármegye területén levő Drágánfalva, Cigányosd, Belozsény és Körössebes kis községeknek kisközséggé egyesítését elrendelte, s az így keletkezett község nevét ideiglenesen Drágánfalva névben állapította meg.

* Helyettesítések a városnál. Néhai Bordé Ferenc főjegyző elhalálása folytán a megüresedett a főjegyzői állás s a közgyűlés határozata folytán a helyettesítésről a város főispánja gondoskodott. Hlatky Endre főispán a főjegyzői teendőket ellátásával helyettesítésként Komlóssy József tisztelbéli főjegyzőt bizta meg, tekintettel Komlóssy József hosszú szolgálatára s, azokra a nagy érdemekre, amelyet eddigi buzgó, odaadó fáradhatlan működésével a város érdekében kifejtett, továbbá elismerésül azoknak a gazdag tapasztalatoknak, amelyeket eddig is a város ügyei körül oly hasznosan érvényesített. Komlóssy helyettesítésével azonban ellátás nélkül maradt a város egyik legfontosabb ügyosztályának vezetése: a gazdasági ügyosztály, amelynek vezetésére a polgármester Juricskay Barna tb. tanácsost rendelte ki. Juricskay Barna nagy ambícióval vette át az ügyosztályt, amelynek ellátása erős próbára teszi ennek a kiváló fiatal tisztviselőnek a tevékenységét és munkabírását, annál is inkább, mert az ő vállaira nehezedik a katonák családjainak államsegélyezési ügye is, ami magában véve óriási munka.

* Új tartalékos hadnagyok. A hivatalos lap közli, hogy Ó Felsége a 101-ik gye. ben Lauda Ferenc, Pető Pál, Petrányi Rezső, Koch Rihárd, Sárközi Armin, Vas Artur, Neumann Dezső, Dobos István, Kábelik Károly, Wetter Ödön, Hetényi Jenő, Salgó Gyula, Freska János, Tichy Dániel, Büchler Henrik, Emperl Gyula, dr. B. Kovács Gábor, Galli Károly, Lövész György, Bajkai László, Zipfl János, Gyüre Sándor, Szenes László, Cseh Jenő, Rosenthal Andor, Nagy János és dr. Szelegián Pauszt tart. zászlósokat, a 37-ik gye. ben pedig Erdős Armin, dr. Ottán Gábor és dr. Cserhelyi Vince tart. zászlósokat tart. hadnagyokká nevezte ki. Továbbá a cs. és kir. 1-ső huszárezredben Lederer Ferenc, Seidel Mór és Rancinger Vince tart. zászlósokat tart. hadnagyokká, Emminger Ervin 19-ik tüzérezredbeli hadnagyot főhadnaggyá nevezte ki.

* Brém Lőrinc testvéröccse orosz hadifogoly. Brém Lőrinc püspöki titkárnak Elek nevű testvéröccse, ki a 12. gyalogezredben szolgált, az északi harctérről augusztus 20-án a galiciai Sambor közelében fekvő Radnicáról adott utoljára hirt magáról. Azóta nyoma veszett, a család mindenfelé kérdezősködött, míg most maga az eltűnt adott magáról életjelt, levelet írt testvéreinek, melyben azt írja, hogy jól van, az Ázsia közepén fekvő Krasznajorszk városban van mint hadifogoly. Az október 24-én elküldött levél csak most hat heti utazás után érkezett meg.

* Magán csomagforgalom a tábori postákkal. December 5-től bezárólag december 15-ig minden tábori postahivatalhoz újból lehet csomagokat küldeni. A csomag súlya legfeljebb 5 kilogramm, terjedelme pedig bármely irányban 60 centiméter lehet. Tartalmazhat ruházati cikkeken kívül könnyen nem romló élelmiszereket (fűstölt húst, szalámit, sajtot, kétszersültet, csokoládét, konzervet, stb.) és dohányt, szivart is. A burkolat csak viaszosvásznon, vagy víz-

álló más szövet, avagy jól leszűszegzett falda lehet. A csomag burkolatára ragasztani nem szabad, hanem tartósan oda kell varrni. Cél szerű ha a címrát másolata a csomag belsejében el van helyezve. A feladó tartozik a szállítólevélre „saját veszélyemre” szavakat felírni. A szállítólevél szelvényére csak a feladó nevével és lakásával szabad feljegyezni. Bérmentesítési díj 60 fillér. Ha a csomagot a címzettnek bármely okból nem lehetne kézbesíteni, a tartalmat a rászoruló legénység közt osztják szét.

* Mozgatom a vörös félholdért. Ausztriában már megindult a törekvés, hogy a török birodalom iránt érzett testvéri szeretett bizonyosságul a társadalom a Vörös félhold működését támogassa. (A Vörös félhold ugyanazt a hivatást tölti be Törökországban, mint nálunk a Vörös Kereszt.) Herceg Lichtenstein Ede elnöklésével országos bizottság alakult a mozgalom vezetésére és a munka mindjárt kezdetben nagy sikerrel indult meg, mert a király maga 50,000 koronát adományozott erre a célra. Magyarországon a király védősége alatt álló egyetemek Kórház Egylete elhatározta, hogy a Corda Fratres nemzetközi egyetemi szövetséggel karöltve hasonló mozgalmat indít. Zsembery István dr. elnök és Hindy Zoltán alelnök a kérdésben már tárgyaltak a török császári főkonzulátus főtákarával: Eigel Nándorral s a tárgyalás eredményeként az egyesületek felkérésére készséggel vállalták a társadalom legelőkelőbb vezetői, hogy az ügy élére álljanak. Még karácsony előtt nagyszabású ünnepség keretében fogja valamelyik országos hírű szónokunk e törekvés jelentőségére a nagyközönség figyelmét felhívni és ugyanakkor alakul meg a magyar országos bizottság is. Az irodát az Egyetemek Kórház Egyletében (VIII. Úllői-ut 22. Telefon 65-89) rendezik be.

* Tilos a ródliz. A belügyminiszter tegnap rendelet érkezett Fráter Barnabá alispánhoz a ródlizás korlátozása dolgában. A rendelet értelmében a jövőben a közlekedési utakon ródlizni egyáltalán nem szabad. A miniszter felhívja az alispánt, hogy bárhol is kérnek az utaknak ródlizás céljainak leendő felhasználására engedélyt, azt utasítsa el. A ródlizás akadályozza a közlekedést, még pedig az utak erre és nem a sport céljainak létesültek. Ezen a télen tehát tilos a ródlizás az utakon s csak az erre külön elkészített pályákon lehet ródlizni.

* Adományozások. Egy magát megnevezni nem akaró urinő 4 koronát küldött szerkesztőségünkbe Darvasról a hadsegélyhivatal részére. — Krisztik Pálné Derecskéről 3 koronát küldött szerkesztőségünkbe katonák karácsonyfájára. Az adományok rendeltetési helyeikre juttatjuk.

* A hadikiállítás tombolanyereményeiből 33 tárgy a nyerők részéről felnevetvén, azokat a Vörös Kereszt Egylet minden elfogadható árban eladja. Veszélyeztetők a Biharvármegyei közközház gononki irodájában bővebb felvilágosítást nyújtanak. A tárgyak következők: 1 vörösréplakett, 1 pár babacipő, 25 cserép nem krizanteum, 3 drb könyv igényes bekötés, 1 drb telefonszekerény, 1 heti ingyenes ondlálás és fűtés, 1 söröskészlet és tea-sütemény, 1 modern női ruhazabás díjmentes tanítása, 3 drb nagy makart kép ingyenes készítése, 1 fin mosó costum, 1 doboz kölnivíz, 1 Panna szappan, 1 Panna arekrém, 1 p. diszes selyemharisnyakötő, 1 elefántosontutázatu fehér fésű garnitúra 1 drb női gyapjú kendő, 6 üveg befőtt, 1 doboz puder, 2 drb miniatűr mosdószappan, egynyolcad kg. h. niment tea, 5 korona értékű hadipamut, forrólég fürdőjegy, egynegyed évi előfizés.

a Nagyváradi Naplóra, 1 bordó plusz disznapár, 1 szivartartó zöld pluszból, 1 tárgy 5 korona értékben, fél kg. kávékrém diszes dobozban, 1 divat mellény, 3 fogtömés porcellánnal, 1 papirnehezék, 1 papírvágókés, 1 üveg kis címtábla ingyenes készítése, 1 baba fürdőkáddal, 1 takarékos perzsely, 2 drb diszes virágvas, 1 piros tengerész sapka, 1 képergetés, 15 liter dió, 1 kg. kukakávé.

* Hogy levelezünk az internáltakkal? A hivatalos lap legutóbbi száma közli, hogy az internáltakal való levelezésben a közönség a levelezést, borítékot és a küldemények címrovátát lebetőleg német, vagy francia nyelven írja. A címen föl kell tüntetni az internált magyarországi rendes lakó helyét, pl. így „Monsieur János Váradi habilant de Bihar, interné a Kiew Russië“ ha a rendeltetési hely ismeretlen, akkor ki kell tenni, hogy az illető internált mely országban található. Csomagot, pénzeslevelet, vagy utalványt a posta csak úgy fogad el, ha a rendeltetési hely pontosan föl van tüntetve. A közönséges, vagy ajánlott leveleket nyitva kell a postára adni. Egy utalvánnyal legfeljebb 200 frank, vagy ennek ellenértéke utalványozható.

* Temetések. Nagy részvét mellett ment végbe Balogh József kir. törvényszéki irodatiszt temetése. A temetésen megjelentek a kir. törvényszék és a bíróságok személyzete. A diszes koporsóra a kartársak és a család koszorui voltak elhelyezve. A temetést Sulyok István ref. esperes végezte, amely után a koporsót a négyes fogatú üveg diszkocsin az Olaszi temetőbe vitték, ahol a családi sírhelyen helyezték örök nyugalomra.

Özv. Széles Sámuelné temetése szintén kedden délután nagy részvét mellett ment végbe. A temetést Dankó Sándor ref. s. lelkész végezte.

A hósi halált halt. Leukutza József 37 ik ezred önkéntesének temetése óriási részvét mellett ment végbe. A temetésen megjelentek a felső kereskedelmi iskola növendékei Kovács S. János igazgató és a tanári kar vezetése mellett diszes zászló alatt, kivonult a helyi ezred katonasága, megjelentek a nagy bánatba merült család rokonai és barátai. A diszes koporsót az uri-utcai szülei háznál ravatalozták fel. A koporsón a család, a jóbarátok és pályatársak koszorui voltak elhelyezve. A temetési szertartást Fetzler József katonai lelkész végezte segédlettel. Mind a három temetést Veiszlovits Adolf és fia első nagyváradi temetkezési vállalata rendezte.

* A várad-ujvárosi róm. kath. fiúiskola tanulóinak adománya a katonák karácsonyfájára. Hogy a karácsonyi szent estén minden értünk küzdő harcos a borzalmas esatateren is érezze a szeretet áramló melegét, a tanuló ifjuság körében gyűjtést rendeztek az egyes iskolák. A várad-ujvárosi róm. katolikus elemi fiúiskola I-IV. osztályában begyűlt 51 kor. 89 fillér. Adományozott az I-ső osztályból: Szilágyi J. 04, Hankovics B. 12, Széder J. 08, Pásztyay K. 04, Hrubus P. 20, Szabó S. 24, Német J. 20, Körösi J. 22, Jermendi I. 10, Felvinczi S. 22, Kereszti P. 110, Csizék J. 04, Pencz I. 10, Dénes S. 10, Krüger Ali 206, Jelinek Misi 200, Laczkóczy L. 14, Papp Gy. 04, Szauer Gy. 40, Stiedl I. 20, Stribik B. 20, Kimpán B. 10, Propp L. 10, Főző L. 2, Papp L. 4, Petrovits Misi 2 fillért. A II-ik osztályból: Mezey Dezső 200, Kereszty Babi 110, ifj. Hazlinger I. 100, Kollár S. 100, Csóti Gyula 120, Szilágyi I. 100, Monorg I. 100, Schenker E. 60, Kiss A. 10, Onye I. 20, Kozák I. 10, Kovács B. 60, Szabó D. 80, Jermendi B. 10, Jancsó L. 20, Mellán S. 20, Bányai B. 16, Tóth B. 20, Blascsek L. 10, Varga I. 12, Nemes I. 20, Gulyás I. 62, Stribik S. 40, Mayer F. 20, Joó L. 20, Csizék B. 6, Németh A. 50, Simon I. 10, Porcán L. 12, Huvé K. 4, Cservák A. 10, Raf-

fay M. 20, Gábor Áron 4, Vlád T. 10, Summan I. 20, Mamenyák Gy. 10, Bihari B. 20, Juhász L. 11, Ujfalusi B. 10, Hankovits E. 10, Nagy L. 40, Szarvashegyi P. 8, Ványa I. 10, Lányi Gyula 10, Vajnovszky K. 10, Vajnovszky V. 10, Szilágyi I. 20, Tauszik F. 10, Kór I. 2, Bogyo S. 50, Arany E. 2, Besenyei I. 10 fillért. A III. osztályból: Koller L. 20, Dombi L. 10, Bihari S. 200, Krebsz J. 180, Hrubus J. 20, Karner B. 22, Mertz K. 20, Schenker P. 39, Mocos I. 100, Sajti I. 100, Bakó S. 20, Heiszler T. 100, Dombi Gy. 20, Dombi B. 20, Galamb L. 90, Gerhardt F. 10, Németh L. 50, Nagy K. 20, Fitz S. 200, Hegedüs Z. 20, Acs L. 12, Vincze E. 12, Stórer I. 30, Mertz J. 100, Fazekas L. 20, Jakab I. 4, Liptai G. 20, Propp J. 10, Szabó Béla 10, Németh Á. 10, Schier F. 20, Opre M. 20, Vánca S. 11, Szilágyi M. 100 fillért. — A IV-ik osztályból: Báthory G. 100, Kovács L. 100, Nagy Zsigmond 6, Pap I. 100, Balogh J. 10, Balácsi B. 05, Kiss J. 08, Mayer A. 20, Papp L. 80, Kerekes I. 05, Vincze J. 20, Mihály F. 60, Kenner Gy. 08, Blascsek J. 20, Aichorn R. 10, Strök L. 08, Jermendi I. 08, Balogh L. 06, Hotya I. 20, Potman M. 100, Kelemen A. 10, Perényi L. 20, Ujfalusi L. 10, Csernák D. 10, Takács I. 10, Juhász Gy. 10, Gere Zs. 20, Jármí Zs. 30, Kovács I. 06, Seprenyi I. 36, Smerczel Gy. 08, Szabados Vilmoska 10, Halász Etuska 10, Halász Dezső 10, Szabados Pálné 50, Szabados Pál 50 fillért.

* A Félix-fürdő új vonatja. A mi gyönyörű Félix-fürdők készül a téli kúrára. Most is szaporán látogatják gyógyító hőforrásait s az élet olyan eleven és mozgalmas odakinn, mint a szezon közepén. A legközelebbi időre nevezetes, magas vendégeket is vár Komzsik Alajos, a Félix-fürdő fűradhatatlan népszerű gazdája. A harctérről fényesrangú tisztok jönnek a Félixbe néhány napi pihenőre üdülni s fogadásukra nagyszabású előkészületek történnek. A Félix-fürdőből egyébként mátol kezdve rendes új vonat közlekedik, mely este 8 óra 9 perckor indul Nagyváradra s így a vendégek az egész napot a kellemes, minden kényelmet nyújtó gyógyhelyen tölthetik.

x Családi rum vaniliával vagy ananással literje K 2.60, továbbá kitűnő Theák kaphatók, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

x Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* Aszóni Mihály Nagyvárad, Kossuth-u., Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani áratok számítok. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, coenac, likörök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud cs. és kir. udvari cukrásznak budapesti árakkal. Kossuth-utcai kávépörköldém kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségembe már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-uti Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók figyelmébe ajánlom.

* Több egyszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* Ingatlan eladás. Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Eurógária cipőgyár r.t.

x Három liter családi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

x Kiadó hosszabb, vagy rövidebb időre modern berendezésű utcai és udvari butorított szobák fürdőszoba használatával havi 30 koronától kezdve. Nagy Sándor-utca 4.

x Husfőtölést és disznóclést elvállalok Bém-utca 11.

x Kiadó lakások. Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. év NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

x Megfagyott, széltől kivörösödött, kicserepesedett, arcz, orr, kéz ápolására és fehéritésére gyors és biztos hatásu az Y-po jegyű MARMAT TEJ CRÉME és hozzávaló Borax szappan Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Telefon 13-02

x Kiadó lakás 3-4 szobás utcai lakás, fürdőszobával. Értekezhetni Nagy Sándor-utca 4.

* Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t. (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedései alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módozatok mellett. Pénztári órá d. e. 9-től 12-ig.

x Kiadó lakások. Ósi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

A téli háboru borzalmai ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hadsegélyző Hivatalnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Csütörtökön délután ifjusági előadás: A király imádkozik és Mindnyájunknak el kell menni! este: Ki volt? (Amerikai dráma.)

Pénteken: Nagy művészestély.

Szombaton: Luxemburg grófja.

Vasárnap délután; Vörös ördögök; este: Ezüst pille. (Bemutató előadás.)

Ifjusági előadás Ma, csütörtökön délután a színház ifjusági előadást rendez. Ez alkalommal először Váradi Antal csodásan szép költeményét: A király imádkozik mondja el Retteggy Margit. A költeményt pompás előképek kísérik. Ezután Hegedüs Gyula és Faragó Jenő, nálunk nagy sikert aratott hazafias darabja a Mindnyájunknak el kell menni! lesz műsoron.

Legujabb táviratok.

Hivatalos jelentés a német hadszínterekről.

Berlin, december 9. A nagy főhadiszállás jelenti:

Reimstól nyugatra Pechefe Fernet-et noha erről is genfi lobogó lenggett csapataink kénytelenek voltak bombázással felgyújtani, mert repülő fényképeink után kifogástalanul megállapítottuk, hogy közvetlenül az épületek mögött egy francia nehéz üteg rejtőzködött. A franciáknak Souain környékén Varranek és Vanquois helyiségek irányában az argonnei erdőség keleti részén ellenünk intézett támadását az ellenségnek veszteségeket okozva, visszavertük. Az argonnei erdőségben magába különböző pontokon tért nyertünk s eközben foglyokat ejtettünk. A Nancytól északra folyt harcoknál, a melyekről tegnap tettünk említést a franciáknak erős veszteségeik voltak. A mi veszteségeink aránylag csekélyek.

Kelet-Poroszországban nincs újabb hír. Észak-Lengyelországban csapataink közeli érintkezésben állanak az oroszokkal. A Miazga folyótól keletre nagyon megerősített állásokba helyezkedtünk el. Novicernél tovább folynak a harcok. Dél-Lengyelországban az osztrák-magyar csapatok és a mi csapataink vállvetve újabb sikeres támadásba mentek át. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Százezer embert vesztek az angolok.

Budapest, december 9. A flandriai harctereken az angolok százezer embert vesztek.

Oroszország haragszik a semleges államokra.

Szófia, december 9. A pétervári „Novoja Vremja” felháborodva ír Olaszországról, Romániáról és Görögországról, mert nem segítik az oroszokat és kárpótlást követelnek a semlegeségükért, mikor Oroszország élet-halál harcát vívja.

A szófia „Mir” kifejti, hogy Oroszország azért elégedetlen Romániával, mert szigorú magatartása lehetetlenné teszi Szerbia segítségét.

Az oroszok eddigi vesztesége.

Szófia, december 9. A „Dnevnik” jelentése szerint Oroszország a keleti harctereken 817 ezer embert veszített és elveszítette a tüzéségének felét.

Vége az orosz offenzívának.

Berlin, dec. 9. (Tud. táv.) A Kölnische Zeitung írja: Az orosz offenzíva alapján megrendült. A mostani helyzet a Hindenburg offenzíva rettenetes erejének köszönhető.

A Berliner Lokalanzeiger jelenti: Az oroszoknak Lodz eleste után vissza kell vonulniuk Varsó felé, ha a visszavonulást Hindenburg megengedi. Galiciából szintén vissza fognak hömpölyögni mint Varsó—Ivangorodnál.

Nem lesz fegyverszünet.

Róma, dec. 9. (Tud. táv.) A vatikán puhatolozására Oroszország kijelentette, hogy karácsonykor nem tart fegyverszünetet.

Menekülnek az oroszok.

Bécs, dec. 9. Az oroszok elvonultak Tarnowból Jaszliból.

NYILTÉR

Kávéház megnyitás!

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a városi Apolló palotában levő

Városi kávéházat

f. évi december hó 5-én, szombaton megnyitottam.

Nagy áldozatkészséggel, a legmodernebb berendezéssel készült kávéházamban 32 családi páholy, 4 billiárd asztal áll rendelkezésre. Összes helybeli, fővárosi és vidéki lapok, folyóiratok olvashatók. Szolid polgári árak mellett szolgálók fel színházi vacsorát fehér asztaloknál.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve vagyok

kiváló tisztelettel

Bürger Ernő

a Városi kávéház tulajdonosa.

Minden este Hamza Gyuszi zenakara játszik.

IRODALOM

Élet. Az Andor József kitűnő szerkesztésében megjelenő katolikus szépirodalmi hetilap legujabb száma egész sokaságát közli az érdekes és magas nivóju cikkeknek, szépirodalmi olvasmányoknak. A lap a szokottnál nagyobb terjedelemben rendkívül gazdag, mind szellemi, mind pedig illusztrációs részében. Vezetőhelyen Törökne Kovács Hermin az új magyar divatról ír tartalmasan és színesen, Grész Leó a szárazföldi aknákat ismerteti illusztrált cikkben. Az új szám egy érdekes római levelet közöl, egy álnevű szerző a török orosz-harctérről ír. A szépirodalmi olvasmányok között Pásztor József, K. Csizmadia Gabi és Tanera Károly elbeszéléseit, Bányai Béla és Németh József verseit találjuk. Parázs heti csövegése után a Mozgóképek színes, poetikus közleményei következnek.

Az Új Idők legutóbbi száma a szokott magas színvonalu, változatos tartalommal jelent meg. *Krudy Gyula* folytatja a 42-ös mozsarak című kitűnő regényét, *Lovik Károly* egy eltévedt lovag címmel regényes följegyzéseket, *Bársony István* a Luvín utvesztőin címmel, *Bónyi Adorján* a Szent Anna-utcai hölgy címmel elbeszélést, *Zilath Lajos* és *Vértessy Imre* verset irtak. — Közli a füzet a Mikszáth Kálmán-almanachból *Herczeg Ferenc* előadását, — *Szikra Ez az!* című regényének folytatását s a szokásos pompás aktuális költeményeket. A füzetet szebbnél-szebb, a hét eseményeire vonatkozó illusztrációk és Mühlbeck ötletes fejlései díszítik. Az Új Idők előfizetési ára egy évre 20 korona; szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Andrássy-ut 16. szám alatt van.

A „Vasárnapi Ujság” december 6 iki száma folytatja szoknak a harctéri képeinek közlését, melyek nemesak nálunk, hanem határunkon túl is általános feltűnést keltenek. Északi és déli harctereinkről való pompás képek mellett a németek és a törökök harcait megvilágító kitűnő eredeti képeket is közöl. Szépirodalmi olvasmányok: *Lakatos László* és *Galsworthy* regénye, cikk az angol hadseregről stb. Egyéb közlemények: képek az országgyűlés háborus üléseiről, a háboru napjai stb. s a rendes heti irodalmi rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték, halálozás stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára 1 negyedévre 5 korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-utca 4.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Katonai ruhákat

az összes fegyvesnemek részére, a mai árakon alul előírás szerint és gyorsan készít **Darabont Gy.** és **Tsa** elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövét különlegességek, iltöny és téli kabátokra felöltőkre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezse-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Első nagyváradai cementipar.

Készíték granitló, terazzó, mőkő és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyeletem mellett. Kivanatra angol cőset berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legalkalmasabb és legmesszebb menő jótállás mellett készíték. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke nagyérdemű közönségének szíves tudomására hozni, hogy

Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő **műköszörűldét** nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek, husörögépek, ló- és junnyirógépek javítását és köszörűlését. Raktáron tartok mindennemű bel- és külföldi illatszerek, fejd- és arcápoló pipereszerket, mindennemű acélárakat, ugymint borotvát, ollót, hajnyirógépet, yukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikkeket. A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Ágoston műköszörűs

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
28920—1914. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 16600—1914. eln. számú körrendelet folytán ezennel közbirnié teszem, hogy a Nagyváradon tartózkodó nagyváradai és idegen illetőségű 1878. évtől 1890. évig bezárólag terjedő időben született azon népfelkelésre kötelezettek bemutatónak szemléje, a kik az 1913. év végéig a sorozó vagy vegyes felülvizsgáló bizottság által fegyverképtelenségük miatt elmentették, illetőleg katonai vagy honvéd felülvizsgáló bizottság által hozott határozat alapján a hadsereg, haditengerészet, honvédség vagy csendőrség kötelékéből az 1913. év végéig elbocsáttattak vagy állításkötelezett-ségüknek eddig még eleget nem tettek.

1914. évi december hó 12-ik napjától december hó 22-ik napjáig terjedő időben fog megtartatni a volt csendőr ismétlődő iskolában (Lázár Vilmos-utca 3. sz. a.) és pedig a következők sorrendben:

1914. évi december hó 12-ik napján, szombaton a nagyváradai illetőségű és 1890. és 1889. évfolyambeliek (24 és 25 évesek);

1914. évi december hó 14-ik napján hétfőn a nagyváradai illetőségű 1888., 1887., 1886., 1885. és 1884. évfolyambeliek (26, 27, 28, 29 és 30 évesek);

1914. évi december hó 15-ik napján kedden a nagyváradai illetőségű (1883., 1882., 1881., 1880., 1879 és 1878. évfolyambeliek (31, 32, 33, 34, 35 és 36 évesek);

1914. évi december hó 16-ik napján szerdán az október 1—18 napjain tartott népfelkelő bemutatónak szemléjéről bármi okból elmaradt nagyváradai és idegen illetőségű 1894. 1893. és 1892. évi születésű (20., 21., 22. évesek) népfelkelésre kötelezettek;

1914. évi december hó 17-ik napján esütörtökön a nagyváradon tartózkodó idegen illetőségű 1890., 1889. és 1888. évfolyambeliek (24., 25., 26. évesek).

1914. évi december hó 18-ik napján, pénteken az idegen illetőségű 1887. és 1886. évfolyambeliek (27. és 28. évesek);

1914. évi december 19-ik napján, szombaton az 1885. és 1884. évfolyambeliek (29. és 30 évesek);

1914. évi december hó 21-ik napján, hétfőn az 1883., 1882. és 1881. évfolyambeliek (31, 32, 33 évesek.)

1914. december 22-ik napján, kedden az 1880., 1879. és 1878. évfolyambeliek (34, 35, 36 évesek.)

Ennek folytán felhívom a népfelkelésre kötelezetteket, hogy a meghatározott napokon mindenkor reggel 8 órakor a fent jelzett helyen tisztán, lehetőleg megfürödve, tiszta és rendes öltözetben a legszigorubb büntetés terhe alatt pontosan jelenjenek meg.

Azok a népfelkelésre kötelezettek a kik valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeti papjelöltjei és a véderő törvény 29. §-a szerinti kedvezményt igényelhetnék ebbeli igényüket a népfelkelési bemutatónak szemléje bizottság előtt érvényesíthetik. Azok, a kik az egyévi önkéntesi kedvezményre igényel birnának tekintet nélkül arra, hogy mikor szerezték meg középiskolai képzettségüket kérhetik, hogy a háboru tartama alatt az egyévi önkéntesi karpaszományt viselhessek.

Az orvosi, állatorvosi vagy gyógyszerészeti tanulmányokat, illetőleg állatorvosi vagy gyógyszerészeti gyakorlatot folytató népfelkelésre kötelezettek alkalmasságuk esetén egészségügyi szolgálatra vagy segédszolgálatra való beosztásukat végett tanulmányaikat, illetőleg foglalkozásukat igazolni tartoznak.

Nagyvárad, 1914. december 1.

Eleméry Ferenc,
katonai tanácsnok.

Félix-Gyógyfürdő

Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett.

Európa legcsezagabb hévíz forrása, víz hőfoka 49° 17 millió liter viz napi mennyiség.

Gyógyjavallatok: kőszvény, rheuma minden formája, ischiás, iz-zadmányok, csontbetegségek és sérülések, női ivarszervek különböző megbetegedései ellen.

1909. évben 9200 beteg hagyta el gyógyultan a páratlanul hatásos Félix-gyógyfürdő gyógyforrásait.

Curtaxe nincs, prospektust készséggel küld az igazgatóság. A megsebesült és megbetegedett katonák egészségének helyreállítása legtöbb esetben kívánatosá teszi a kénese meleg hévíz gyógyfürdő használatát. Hogy a sebesültek és más betegek a kénese meleg gyógyfürdőt könnyűszerrel és jutányosan megszerezhessek, a következő ajánlatot tesszük:

Tiszt urak részére szoba, fűtés, világítás, egy tükör- vagy kádfürdő pakolással, reggeli kávé vagy tea süteménnyel, déli étkezés három fogás, esti pedig két fogás, délben és este kenyér, naponta 7 koronába kerül.

A fürdőbe vezető folyosók állandóan fűtve vannak s meghűlés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Legénység részére szoba, három, esetleg négy személy részére, fűtés, világítás, naponta egy tükör-fürdő, reggel fél liter forralt tej, 20 deka kenyér, délben leves, főzelek, sült vagy főtt hus feltéttel, 20 deka kenyér, este főzelek sült hússal vagy fél liter forralt tej és 20 deka kenyér, naponként és személyenként 3 kor. 50 fillér.

6 személyvonat érkezik naponta a Félix-fürdő állomásra. Állandó posta és interurbán telefon a fürdőtelepen.

Félix-fürdő Igazgatósága.

Cement, cementcsövek, fe-déllemez, gipsz,

csatornázás

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969.

Telefon 969.

Hirdetmény.

Belügyminiszter ur 173900—1914 B. M. VII. d. számú körrendelete alapján felhívom a város lakosságát, hogy az általuk befogadott s a hadszíntér közeléből menekült polgári egyének között felmerült és bejelentésre kötelezett betegség esetét az elsőfoku egészségügyi hatóság-nak haladéktalanul hozzák tudomására, s ezt annál is inkább tegyék, miután ellenkező esetben kihágási uton büntet-tetni fognak.

Nagyvárad, 1914. november 20.

Gerő,
rendőrfőkapitány.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségmentes ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezé-sek felszerelését.

Csillárok,

vilámpák

állandóan nagy választékban kap-hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Az új győri püspök.

Élet- és jellemrajz.

Fetser Antal jómódu iparos családból született Nagykárolyban 1862. január 14-én. Édesapja Fetser József korán elhunyt, Antal fia akkor még csak öt esztendő volt, de édesanyja Isten jóvoltából megérte, hogy fia győri megyéspüspök lett. Képzeltető a derék anyának méltó öröme! Az új győri püspök sokat köszönhet az ő édes jó anyjának, Serly Katalinnak, ki tipikus példaképe a régi világból való istenfélő derék magyar polgárasszonyoknak. Ez az életrevaló, dolgos, ügyes asszony mélységes vallásos buzgóságát átplántálta gyermekeibe, különösen az ő kedves Tóni fiába, kinek nevelésére kiváló gondot fordított s hogy fejlődő tehetségének útát nyisson, beíratta őt a piaristák deák iskolájába. A nagykárolyi gimnázium akkor még hat osztályú volt. Ezt jeles sikerrel elvégezvén, 1878-ban Nagy-Váradra konkurrált kispapnak, hol édesanyjának egyik távoli atyafia akkor kanonok és papnöveldi igazgató volt.

A gimnázium két felső osztályát már mint váradi kispap a premonstreieknél végezte, a theologia első évfolyamát pedig a váradi szemináriumban. Pályatársai közül tehetségre és szorgalomra messze kiválván, 1881-ben néhai Lipovniczky püspök Budapestre küldte a nagy eredményekre jogosító buzgó és tisztalelkű ifjút.

Eles esze, erős akarata itt is, ahol az ország legelső klerikusai jönnek össze, csakhamar a legelsőnek küzdötte fel magát, két stipendiumot nyert és egy szigorlatot is tett. 1885. jun. 29-én pappá szentelte őt Lipovniczky helyettese b. e. Nogáll János, kinek később sok tekintetben örökébe lépett.

Mint ujmisés pap Nagy-Váradon nyert alkalmazást és azóta szakadatlanul itt fejtette ki mind nagyobb és nagyobb körre terjedő tevékenységét.

Három esztendeig a Szent-József intézetnek volt tanulmányi felügyelője, ideiglenesen igazgatója is, félévig Nagy-Várad-Olasziban egyuttal káplán is. Új püspöke Schlauch Lőrinc látva, hogy Fetser az ifjuság nevelése körül szép eredményeket tud elérni, 1888-ban a Budapestre távozott Bundala Mihály helyébe papnöveldi spiritalisnak (lelkigazgatónak) nevezte ki őt. Új, szép és rendkívül fontos működési körében is megfelelt főpásztorá várákoszásának; a kispapok bizalommal vették őt körül és szeretettel követték utbaigazításait. De nem sokáig folytathatta működését a szemináriumban: másfél év múlva 1889-ben püspöke udvarába vette e fiatal, képzett, lángbuzgalmu papot.

A ranglétra legalsó fokán, mint iktató és szentszéki aljegyző kezdte pályafutását az egyházmegyei irodában. Új, ismeretlen munkakörbe jutott, eleinte tapasztalatokat szerzett, levéltárat rendezett, olvasgatott, tanulmányozott, de az ő éles ítélőképessége és bámulatos emlékezőtehetsége révén csakhamar urrá lett a helyzeten, aránylag rövid idő alatt biztosan tudta magát tájékozni az egyházmegye összes ügyeiben. Schlauch püspök örömmel vette észre, hogy új udvari papjában megtalálta azt az embert, aki jobbkeze lesz az egyházmegye kormányzásában. Fetser ugyan nem értett a diplomatizáláshoz, egyenes jellemű, szókimondó volt a püspökével szemben is, de a diplomata Schlauch felismerte benne azt a nagy értéket, melyet új udvari papjának már említett más egyéb nagy kvalitásai mellett éppen ez az egyeneslelkűsége és szókimondása képviselt. Ezért bizalmával ajándékozta meg őt és mikor nagybecsű szolgálatait látta és ragaszkodását, hűségét tapasztalta, őszintén megszerette és egyre nagyobb és nagyobb tért adott neki az egyházmegye ügyeinek intézésében, sőt kikérte tanácsát azon kényes és nagyfontosságú országos egyházi ügyekben is, amelyek Schlauch bibornokhoz, mint az apos-

toli király különös bizalmával kitüntetett főpaphoz érkeztek véleményadás végett. A kis igénytelen iktatóból, szentszéki aljegyzőből 1890-ben már püspöki czerimoniárius, szentszéki jegyző, 1893-ban szentszéki ülnök, 1895-ben püspöki titkár és irodaigazgató s 1898-ban (36 éves korában!) oldalkanonok lett, kinek tanácsa nélkül nem intézett el a püspök egyetlen aktát sem.

Schlauch püspök idejében sokszor volt Nagy-Várad országos jelentőségű eseményeknek, ünnepeinek színhelye. A király látogatása, Szent László szentté avatásának hétszázados jubileumi emlékünnepe, Schlauch püspök bibornokká kreálásakor az itt lefolyt különféle ünnepek, Agliardi nuncius látogatása, a milleniumkor itt rendezett ünnepek, az ezen idő alatt Nagy-Váradon tartott országos kongresszusok, a bibornok aranymiséje stb. stb. mind a püspöki aulában zajlottak le és mindannyinak Fetser volt a százkezü főrendezője, ki mindenütt ott volt, mindent tudott és mindent dirigált.

Es hogy a rábizott dolgokat mindig hűségesen és lelkiismeretesen intézte el és mindenütt sikerrel állotta meg helyét, nemcsak az mutatta, hogy Schlauch püspök ismételen elhalmozta őt bizalmának jeleivel és kitüntetésekkel (1894. pápai tb. káplán, 1901. cholti cz. apát), hanem méginkább az a tény, hogy nagy pártfogójának Schlauch bibornoknak halála után is nélkülözhetetlen lett az egyházmegye kormányzásában.

Szmrecsányi Pál, az új püspök megismerve az ő nagy értékű tulajdonságait, óriási munkabírást, becses tapasztalatait, biztos ítélőképességét és minden tekintet feletti álló igazságszeretetét, az egyházmegye kormányzásában maga mellé vette. helyettesévé és segédpüspökévé tette őt.

1906 elején ugyanis Szmrecsányi előterjesztésére néhai X. Pius pápa az apostoli király hozzájárulásával, paleopolisi püspökké nevezte ki s ez év apr. 1-én a nagyváradi székesegyházban Radu Demeter és Szmrecsányi Lajos consecratorok segédkezése mellett püspökké szentelte őt egykori tanára és mostani nagyprépostja Dr. Belopotoczky Kálmán tábori apostoli helynök.

Elte virágában, 44 éves korában lett felszentelt püspök, olyan

korban, amelyben csak ritka kiválasztottak érik el, hogy az apostolotudók diesőséges sorába juthassanak.

Ettől kezdve a már akkor nagybeteg Szmrecsányi püspök helyett ő intézte az egyházmegyének minden ügyét, ő végezte az egyházmegyében (sőt többször az erdélyi egyházmegyében is) a bérmutakat, ő vezette a szentszéket, ő irányította a káptalan összes tárgyalásait és Szmrecsányi tragikus halála után 1908 augusztusában ő lépett az egyházmegye élére, mint — káptalani helynök.

Szokatlanul hosszú ideig, csaknem három esztendeig tartott ezuttal az egyházmegye ársága. Ez idő alatt a káptalan, helynökének indítványára, többször kérte, később sürgette illetékes helyeken a püspöki szék betöltését; — de mikor az illetők szóba hozták a dolgot az akkori kultuszminiszternek, Apponyi Albert grófnak az volt a válasza:

— Nincs miért sietni vele, hisz' — — — Fetser vikárius bölcsen kormányozza az egyházmegyét.

Mint káptalani vikárius három esztendőn át eljárta a püspöki kar konferenciáira. Fetser püspöknek éles és alapos judiciuma s az egyházkormányzat minden ágában való széleskörű tájékozottsága ott is méltó feltűnést keltett.

Mikor gróf Széchényi Miklós győri püspök a váradi egyházmegyének lett a főpásztor, első teendőjének tartotta őt bizni meg helyettesítésével s egyuttal első kötelességének tartotta a volt káptalani vikáriusnak az egyházmegye kormányzásában szerzett nagy érdemeit legfelsőbb elismerés végett felterjeszteni. Ennek következtében kapta Fetszer püspök 1911 őszén a *Ferencz József rend közepkeresztjét a csillaggal.*

* * *

Fetszer püspök jellemének fő alapvonása a lángoló apostoli buzgóság. Ahol látja, hogy az egyház ügyét előmozdithatja s a lelkek megmentését elősegítheti, nem sajnál semmiféle fáradságot és semmiféle áldozatot. Éppen ezért nem elégszik meg azzal, hogy tevékeny részt vesz a kath. egyleti élet minden ágában, ott állott a Nagy-Váradon — hála Istennek — most már elég virágzó hitélet és egyleti élet minden számottevő szervezetének alapításánál, kiépítésénél s öntudatos tevékenységgel vezette, irányította azok működését, sokszor, igen sokszor jelentős anyagi áldozatokat is hozva azok érdekében, — hanem önfeláldozó módon kiveszi a részét a közélet és társadalom minden munkájából s ahol csak némi kilátás is mutatkozik a sikerre, megveti a lábát, elfoglalja azt a talpalattnyi tért, hogy ott működ-hessék Istenért és a lelkekért. Nagyon tévedne, aki azt gondolná róla, hogy őt ebben szereplési hiúság vezeti. Egész lélekkel csinál mindent, markáns egyéniségének egész súlyával törekszik érvényesülni mindenütt, — de nem a maga személye, — hanem az általa képviselt eszmék és elvek érdekében.

Elnöke, alapítója, disztagja vagy legalább igazgató-választmányi tagja Nagy-Várad város és Biharvármegye csaknem valamennyi jótékonyági, szociális, kulturális, irodalmi, tudományos, társadalmi, közgazdasági és kharitativ egyesületének, intézményének, kezdve a Bölcsőde egylettől egész a Belényes—vaskóhi vasut részvénytársaságig és a Veres-Kereszt egylet hadsegélyző bizottságáig.

És ez nála nem pusztán czím. A Népmvelési vagy Régészeti egyletnek minden gyűlésén éppen úgy részt vesz, mint el nem marad a Kath. Kör vagy a Szanatorium-egylet üléseiről. És nemcsak ott van, hanem minden tárgynál kifejti véleményét, irányítja a tárgyalást és ahol ő elnököl oly gondosan előkészítve és minden oldalról megmagyarázva terjeszti elő a tárgyat, hogy a gyűlésnek nem marad más teendője, mint jóváhagyó tudomásul venni az elnök intézkedéseit.

Tizenhat esztendeje tagja mint kanonok Biharvármegye törvényhatóságának és e törvényhatóság minden bizottságának. Azóta nem tartott a vármegye gyűlést, sőt az egyes bizottságok sem tartottak olyant, amelyen Fetszer részt nem vett volna. A vármegye ügyeinek intézésében döntő szava volt — bár nem tartozott a politikai pártok kötelékébe. Ünnepi alkalmakkor mindig ő volt a vármegye szónoka s ellerálhatatlanul magával ragadta a közgyűlés közönségét párt-és felekezeti különbség nélkül.

Mint szónok nem mesterkélte, nem köti magát a retorika szabályaihoz, nem keresi a szónoki floskulosakat, de gondolatainak tartalmasságával, szónoki erejének közvetlenségével, keresetlenségével, melegségével és csodálatos zengésű hangjának csengő üdeségével és érével meghódítja az elméket és szíveket akár a közgyűlési termekben, akár a templomok szószékén.

Aki először érintkezik vele, az nyers, sőt rideg embernek gondolja őt. Pedig bámulatosan jószívű ember, kész a legnagyobb áldozatokra és sokszor annyira elérékenyedik, hogy alig képes meghattottságát, könnyeit titkolni.

Gyöngéd jó szívről legtöbbet tud beszélni az ő háza, hol meg-megható gyöngédséggel veszi körül ma is az ő édes jó anyját. Ma is kézsókkal köszönti és betegségében aggódó és önfeláldozó gyermeki szeretettel ápolja őt.

Jótékonyágának legbensőbb tüzhelye és oltára a Szent Vincze-intézet, melyet az áldott emlékü Nogáll alapított, arra áldozva hosszu, és munkás életének minden keresményét, arra hagyva minden vagyonát, — de Fetszer fejlesztette azt naggyá. Ez az eredetileg egyszerű, igénytelen külvárosi intézet ma Nagy-Váradnak legnagyobb és legáldásosabb intézménye, melynek iskoláiba (bölcsőde, óvoda, elemi és polgári leányiskolák) 800 gyermek jár, melynek két internátusában évenkint 250 gyermek nevelkedik, melynek népkonyhájában a téli hónapokban százak kapnak meleg ételt és amelyből járnak Nagy-Váradon, sőt a

vidéken is szegényhez és gazdaghoz, keresztényhez és zsidóhoz azok a betegápoló kedves nővérek, kik vigasztalást és kegyelmet visznek a betegséggel sújtott házak. Mióta Fetszer átvette a Szt.-Vincze-intézet gondozását, nem volt nap, hogy ott ne lett volna az intézetben. És hogy munkán, fáradságon kívül mennyit áldozott még reá, azt csak a jó Isten tudja.

Négy évvel ezelőtt elnöke lett a tüdővész ellen védekező egyesületnek, mely akkor még a kezdet nehézségeivel küzdött. Fetszer kezébe vette az egyesület ügyeinek vezetését, gyűlésezett, agitált, gyűjtött, kérvényezett, nem restelt a kormányhoz is fordulni, deputációzni — és ma már teljesen készen áll a szanatórium gyönyörű épülete. Szeptemberben a kormány képviselőjének jelenlétében ünnepek között óhajtotta az egyesületet megnyitni a szerencsétlen tüdőbetegeknek e legujabb azilumát, de közbejött a háboru és ma már nem tüdőbetegeket, hanem sebesülteket várnak a szanatoriumba.

Ad vocem sebesültek. Nunc venio ad fortissimum. Amit a sebesültek gondozásának terén végez Fetszer, az felemelő, magaslatos, példa nélkül álló, méltó a haza hálájára.

Mint mindenütt szerte az országban, Nagy-Váradon is fényes parádék között, nagy lelkesedéssel indult meg a sebesültek fogadtatása. Eleinte csak ment volna a dolog, de mikor gyakrabban kezdtek jönni a sebesülteket szállító vonatok és egyre tömegesebben ontották a háborunak gondozásunkra utalt áldozatait, elmaradtak a parádék és elmaradtak volna a legszükségesebb dolgok is, ha Fetszer nem veszi vállaira a sebesültek gondozását. Nem gyűlésezett és nem parádozott, nem szólt senkinek, hanem a Veres-kereszties ápolónők mellé odaállította intézetéből az irgalmas nénéket, berendezte a sebesültek éléskamaráját (hála Istennek, akadt segítő társakra) és azóta — éjjel-nappal — ott van minden sebesültszállító vonat érkezésénél, végigjárja a vasuti kocsikat, minden sebesülthez van szava, vigasztalása, gondja van rá, hogy aki rászorult ne menjen tovább friss kötés nélkül, ő maga kínálja erősítővel őket, hozat, rendel ami csak kell és az orvosokkal és az egyesület elnökijével irányítja az egész nemes akciót. Hogy micsoda munka és áldozat az, arról meggyőződhetik mindenki, akit útja a váradi állomásra visz. Volt eset rá, hogy három nap alatt 15,000 sebesült ment át az állomáson és mind a három éjjel (és még sok más éjjelen) ott várta meg a sebesültek közt a hajnalt Fetszer püspök is.

Amellett, hogy a Szt.-Vincze intézetre sokat áldozott, más kulturális alapítványokra is jelentékeny összegeket juttatott. Nagy-Váradon a lazaristák letelepítésére 25.000 koronás, a királydaróczi iskolára 5000 koronás, a váradi főgymnáziumnál 2000 koronás alapítványt tett. Szülőhelyén, Nagykárolyban szülei házat megváltotta a testvéreitől s alkalmas nagy telekkel együtt a kegyesrendűeknek adományozta finevelő-intézet alapítására. Az ő támogatásával működik is már a Szt.-László internátus.

Még egy jellemvonást. Munkaszeretete és lelkiismeretessége oly példátlanul nagy és fizikuma oly ritka erős és szerencsés, hogy a vakációt nem ismeri. Dolgozik szüntelenül, elvárja és megkívánja a munkát és lelkiismeretességet másoktól is. Vajha birná az ő szerencsés szervezete tovább is így a munkát.

* * *

Az új győri püspök amennyire megköveteli méltóságának tiszteletét és tekintélyét, éppen olyan szerény és igénytelen a maga személyével szemben. Nem ambicionálta a megyéspüspökséget sem. Nem tett egy lépést sem érte. Jobban szeretett volna mostani méltóságában és hatáskörében Váradon maradni, hova őt 36 esztendőnek minden küzdelme, munkája, öröme, bánata, emléke, sikere és annyi szép alkotása füzi. Nehéz is lesz neki megválnia Váradtól.

Ha fájó szívvél válik is meg Szent-László káptalanától, egyházmegyéjétől és városától, annyi bizonyos, hogy Szent-László másik híres városába, a Dunántúlban e szépen virágzó és hatalmasan fejlődő gócpontjába lángoló buzgalmat, erős jellemet, gazdag, értékes tapasztalatot, áldott jó szívet és sok fényes tehetség mellett annyi munkaszeretetet visz, hogy — ha Isten életének kedvez — kormányzása áldásos lesz új egyházmegyéjére.

Adja Isten!

Dr. V. Gy.

